

**JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BUNGE LA TANZANIA**

KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA USTAWI NA MAENDELEO YA JAMII

**TAARIFA YA KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA USTAWI NA
MAENDELEO YA JAMII KUHUSU UTEKELEZAJI WA BAJETI YA OFISI YA
WAZIRI MKUU KAZI, VIJANA, AJIRA NA WENYE ULEMAVU KWA
MWAKA WA FEDHA 2024/2025 PAMOJA NA MAONI YA KAMATI
KUHUSU MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI YA OFISI HIYO KWA
MWAKA WA FEDHA 2025/2026**

*[Imetolewa kwa mujibu wa Kanuni 118 (9) ya Kanuni za Kudumu
za Bunge, Toleo la Februari, 2023]*

Idara ya Kamati za Bunge

Ofisiya Bunge

S. L. P. 941

DODOMA.

9 Aprili, 2025

YALIYOMO

	<i>Ukurasa</i>
YALIYOMO	i
ORODHA YA MAJEDWALI	ii
1.0 UTANGULIZI.....	1
1.1 Maelezo ya Awali	1
2.0 MATOKEO YA UCHAMBUZI NA TATHMINI YA UTEKELEZAJI WA BAJETI KWA MWAKA WA FEDHA 2024/2025	3
2.1 Ufafanuzi wa Jumla	3
3.0 UCHAMBUZI WA MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI KWA MWAKA WA FEDHA 2025/2026	20
3.1 Maduhuli.....	20
3.2 Uchambuzi wa Matumizi ya Kawaida	22
3.3 Uchambuzi wa Makadirio ya Matumizi kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo..	25
4.0 MAONI NA USHAURI WA KAMATI	28
4.1 Maoni na Ushauri wa Jumla	28
5.0 HITIMISHO	32

ORODHA YA MAJEDWALI

Ukurasa

JEDWALI NA. 1:	FUNGU 65 - MAKADIRIO NA MAKUSANYO YA MADUHILI KWA MWAKA WA FEDHA 2024/2025	5
JEDWALI NA. 2:	FUNGU 65 - MAPOKEZI YA FEDHA ZA MATUMIZI YA KAWAIDA 2024/2025	7
JEDWALI NA. 3:	FUNGU 15 - MAPOKEZI YA FEDHA ZA MATUMIZI YA KAWAIDA 2024/2025	9
JEDWALI NA. 4:	FUNGU 65 - MIRADI YA MAENDELEO ILIYOTENGEWA FEDHA 2024/2025	11
JEDWALI NA. 5:	FUNGU 65 - ULINGANISHO WA MAKADIRIO YA MAKUSANYO YA MADUHILI KWA MWAKA WA FEDHA 2024/2025 NA 2025/026	21
JEDWALI NA. 6:	FUNGU 65 - ULINGANISHO WA BAJETI KW KWA MWAKA WA FEDHA 2024/2025 NA 2025/2026	23
JEDWALI NA. 7:	FUNGU 15 - ULINGANISHO WA MAKADIRIO YA MATUMIZI YA KAWAIDA	24
JEDWALI NA. 8:	FUNGU 65 - ULINGANISHO WA BAJETI YA FEDHA ZA MAENDELEO KWA MWAKA WA FEDHA 2024/2025 NA 2025/2026	26

**TAARIFA YA KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA USTAWI NA
MAENDELEO YA JAMII KUHUSU UTEKELEZAJI WA BAJETI YA OFISI YA
WAZIRI MKUU KAZI, VIJANA, AJIRA NA WENYE ULEMAVU KWA
MWAKA WA FEDHA 2024/2025 PAMOJA NA MAONI YA KAMATI
KUHUSU MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI YA OFISI HIYO KWA
MWAKA WA FEDHA 2025/2026**

1.0 UTANGULIZI

1.1 Maelezo ya Awali

Mheshimiwa Spika, kwa mujibu wa **Kanuni ya 118 (9)** ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Februari, 2023, naomba kuwasilisha Taarifa ya Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Ustawi na Maendeleo ya Jamii Kuhusu Utekelezaji wa Bajeti ya Ofisi ya Waziri Mkuu, Kazi, Vijana, Ajira na Wenye Ulemavu kwa Mwaka wa Fedha 2024/2025 pamoja na Maoni ya Kamati Kuhusu Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Ofisi hiyo kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026.

Mheshimiwa Spika, ili kukidhi matakwa ya Kanuni ya 118(9) ya Kanuni za Bunge, Taarifa hii imegawanyika katika sehemu zifuatazo: -

- a) Sehemu ya Kwanza inatoa maelezo ya jumla kuonesha msingi na Muundo wa Taarifa pamoja na namna Kamati ilivyofanya kazi;

- b) Sehemu ya Pili ni uchambuzi wa utekelezaji wa bajeti wa Ofisi hii kwa Mwaka wa Fedha 2024/2025;
- c) Sehemu ya Tatu ni uchambuzi wa Makadirio ya Mapato na Matumizi kwa mwaka wa fedha 2025/2026;
- d) Sehemu ya Nne inahusu maoni na ushauri wa Kamati; na
- e) Sehemu ya Tano ni hitimisho.

(i) Msingi wa Uchambuzi wa Kamati

Mheshimiwa Spika, Msingi wa Taarifa ya Utekelezaji wa Bajeti na Makadirio ya Bajeti ya Ofisi ya Waziri Mkuu, Kazi, Vijana, Ajira na Wenye Ulemavu ni Masharti ya Kanuni za Bunge. Kanuni ya 6 (5)(a) ikisomwa kwa pamoja na Kanuni ya 7 (1)(a) ya Nyongeza ya Nane ya Kanuni za Bunge, zinaipa Kamati jukumu la kufanya uchambuzi wa Bajeti na Makadirio ya ofisi hii.

Aidha, Kanuni ya 117 (4) ya Kanuni za Bunge imeweka masharti yanayotaka Taarifa ya Utekelezaji na Makadirio ya Ofisi hii kuchambuliwa na Kamati kabla ya kujadiliwa Bungeni. Naomba kulijulisha Bunge lako tukufu kuwa masharti hayo yamezingatiwa na kwamba naliomba Bunge

Iako Tukufu liijadili hoja ya Ofisi ya Waziri Mkuu, Kazi, Vijana, Ajira na Wenye Ulemavu pamoja na Taarifa hii.

(ii) Mawanda ya Uchambuzi

Mheshimiwa Spika, Taarifa ya utekelezaji wa Bajeti na Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Ofisi ya Waziri Mkuu, Kazi, Vijana, Ajira na Wenye Ulemavu inagusa mafungu mawili.

Fungu 65 ambalo ni Ofisi ya Waziri Mkuu Kazi, Vijana, Ajira na Wenye Ulemavu na **Fungu 15** ambalo ni Tume ya Usuluhishi na Uamuzi (CMA). Naomba kutoa taarifa mbele ya Bunge Iako Tukufu kuwa, Kamati ilichambua taarifa ya Utekelezaji wa Bajeti na Makadirio ya Mapato na Matumizi kwa mafungu yote mawili tarehe 19,20 na 21 Machi 2025.

2.0 MATOKEO YA UCHAMBUZI NA TATHMINI YA UTEKELEZAJI WA BAJETI KWA MWAKA WA FEDHA 2024/2025

2.1 Ufafanuzi wa Jumla

Mheshimiwa Spika, matokeo ya uchambuzi wa Taarifa za Utekelezaji wa Bajeti na Makadirio ya Mapato na Matumizi yanaweka msingi wa ushauri wa Kamati kuhusu Hoja hii ya Ofisi ya Waziri Mkuu Kazi, Vijana, Ajira na Wenye Ulemavu. Uchambuzi wa Kamati ulijielekeza katika mambo makuu manne yafuatayo;-

- (a) Makusanyo ya maduhuli;
- (b) Mwenendo wa Upatikanaji wa fedha za Bajeti ya kawaida;
- (c) Taarifa ya Utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo; na
- (d) Uzingatiaji wa Ushauri wa Kamati Bungeni.

(i) Uchambuzi wa Makusanyo ya Maduhuli

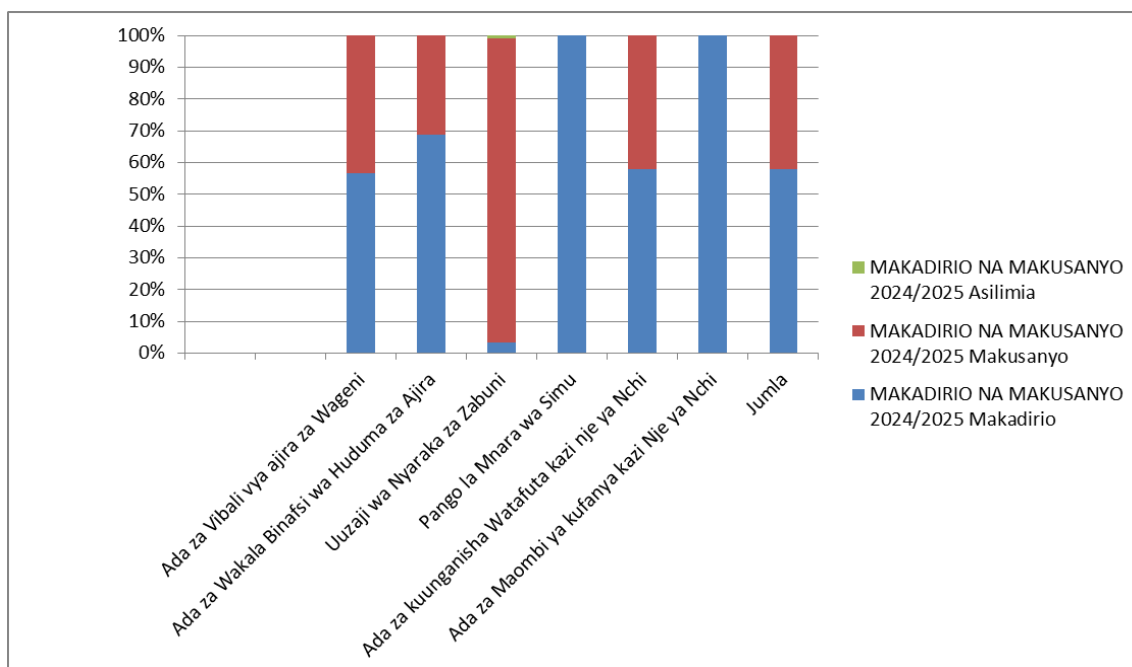
Mheshimiwa Spika, Katika mwaka wa Fedha 2024/2025, Ofisi ya Waziri Mkuu Kazi, Vijana, Ajira na Wenye Ulemavu ililenga kukusanya maduhuli ya jumla ya **Shilingi 40,500,000,000**.

Hadi kufikia Mwezi Februari, 2025 Ofisi ya Waziri Mkuu, Kazi, Vijana, Ajira na Wenye Ulemavu ilikuwa imekusanya **Shilingi 29,594,331,225.88** sawa na **Asilimia 73** ya malengo yaliyokusudiwa. Vyanzo vya makusanyo hayo ni Ada za Vibali vya Ajira za Wageni **Shilingi 29,079,929,878.38** sawa na **asilimia 77**, Ada za Wakala Binafsi wa Huduma za Ajira **Shilingi 79,500,000** sawa na **asilimia 46**, Ada za Maombi ya kufanya kazi nje ya Nchi **Shilingi 0**, Ada ya kuunganisha watafuta kazi nje ya nchi **Shilingi 434,871,347.50**. Mchanganuo wa makusanyo hayo unaonekenwa katika Jedwali Na. 1.

**JEDWALI NA. 1: FUNGU 65 - MAKADIRIO NA MAKUSANYO YA
MADUHILI KWA MWAKA WA FEDHA 2024/2025**

MAKADIRIO NA MAKUSANYO 2024/2025			
Chanzo	Makadirio (tsh.)	Makusanyo (tsh.)	Asilimia
Ada za Vibali vya ajira za Wageni	37,980,505,600	29,079,929,878.38	77
Ada za Wakala Binafsi wa Huduma za Ajira	174,000,000	79,500,000	46
Uuzaji wa Nyaraka za Zabuni	1,000	30,000	300
Pango la Mnara wa Simu	1,000	0	0
Ada za kuunganisha Watafuta kazi nje ya Nchi	600,000,000	434,871,347.50	72
Ada za Maombi ya kufanya kazi Nje ya Nchi	1,725,000,000	0	0
Jumla	40,500,000,000.	29,594,331,225.88	73.07

Chanzo: Randama ya Bajeti ya 2025/2026 fungu 65

Mheshimiwa Spika, katika mchanganuo huo, Kamati imebaini mambo yafuatayo:-

- (a) Mwenendo wa ukusanyaji wa maduhuli unaonesha kuwa jumla ya **Shilingi 29,594,331,225.88** sawa na **asilimia 73.07** ya makusanyo yote yalikusanywa katika kipindi hicho.
- (b) Baadhi ya vyanzo vya mapato ambavyo ni pango la mnara na Ada ya maombi ya kufanya kazi Nje ya Nchi havijakusanya kabisa na chanzo kimoja kimekusanya chini ya asilimia 50.

Mhesimiwa Spika, kutokana na uchambuzi uliofanyika, Kamati imebaini kuwa mwenendo wa makusanyo kwa mwaka huu kwenye baadhi ya vyanzo vya makusanyo si wa kuridhisha. Mathalani, Ada za Wakala Binafsi wa Huduma za Ajira imekusanya kwa asilimia 46 na Ada za Maombi ya kufanya kazi Nje ya Nchi hajakukusanya kabisa. Kamati imeona kuwa sababu za makusanyo kuwa madogo kwenye baadhi ya vyanzo hivi ni kutokana na kasi ndogo ya kuwaunganisha Watanzania na fursa za ajira za nje ya nchi na kukosekana kwa mfumo wa kukusanya mapato yanayotokana na ujira kutoka kwa Watanzania wanaofanya kazi nje ya nchi.

(ii) Uchambuzi wa Matumizi ya Kawaida

Mheshimiwa Spika, kwa mwaka wa fedha 2024/2025, Ofisi ya Waziri Mkuu Kazi, Vijana Ajira na Wenye Ulemavu iliidhinishiwa jumla ya **Shilingi**

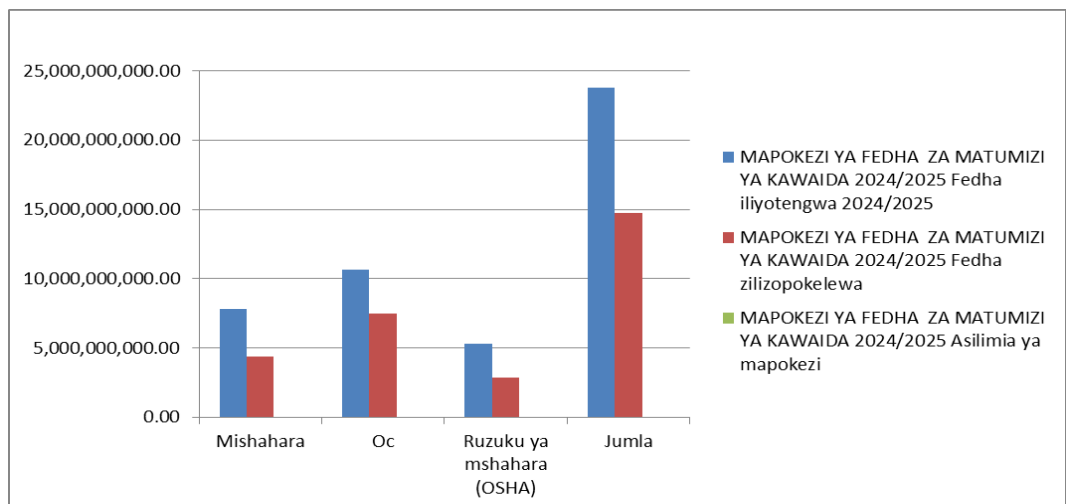
23,776,408,010.00 kwa ajili ya matumizi ya kawaida. Kati ya Fedha hizo **Shilingi 10,638,868,000.00** ni kwa ajili ya matumizi mengineyo, **Shilingi 7,798,238,676.00** kwa ajili ya mishahara na **Shilingi 5,339,301,334.00** kwa ajili ya ruzuku ya mishahara kwa Wakala wa Afya na Usalama mahala pa kazi (OSHA).

Mheshimiwa Spika, hadi kufikia Februari, 2025 Ofisi ya Waziri Mkuu Kazi, Vijana, Ajira na Wenye Ulemavu ilipokea jumla **Shilingi 14,763,572,470.05** sawa na **asilimia 62** ya fedha iliyoidhinishwa na Bunge lako Tukufu kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida ambapo **Shilingi 7,514,448,127.07** ni kwa ajili ya matumizi mengineyo, **Shilingi 4,374,690,342.08** kwa ajili ya mishahara na **Shilingi 2,874,434,000.00** kwa ajili ya ruzuku ya mishahara kwa Wakala wa Afya na Usalama mahala pa kazi (OSHA). Mchanganuo wa fedha hizo ni kama inavyoonekana katika **Jedwali Na. 2**

**JEDWALI NA. 2: FUNGU 65 - MAPOKEZI YA FEDHA ZA
MATUMIZI YA KAWAIDA 2024/2025**

MAPOKEZI YA FEDHA ZA MATUMIZI YA KAWAIDA 2024/2025			
Matumizi	Fedha iliyotengwa 2024/2025	Fedha zilizopokelewa	Asilimia ya mapokezi
Mishahara	7,798,238,676.00	4,374,690,342.08	71
Oc	10,638,868,000.00	7,514,448,127.07	56
Ruzuku ya mishahara (OSHA)	5,339,301,334.00	2,874,434,000.00	54
Jumla	23,776,408,010.00	14,763,572,470.05	62

Chanzo: Randama ya Bajeti 2025/2026 Fungu 65

Mheshimiwa Spika, upatikanaji wa fedha za Matumizi ya Kawaida katika Fungu 65 unaonesha kwamba jumla ya **Shilingi 14,763,572,470.05** sawa na **asilimia 62** ya bajeti iliyoidhinishwa na Bunge kwa ajili ya matumizi ya kawaida imepokelewa.

Mheshimiwa Spika, kwa upande wa Tume ya Usuluhishi na Uamuzi (CMA) **Fungu 15** iliidhinishwa jumla ya **Shilingi 6,769,053,000** kwa ajili ya matumizi ya kawaida na Maendeleo. Kati ya fedha hizo kiasi cha **Shilingi 2,861,776,000** ni kwa ajili ya mishahara, **Shilingi 3,447,200,000** ni kwa ajili ya matumizi mengineyo na **Shilingi 460,077,000** ni fedha za Maendeleo.

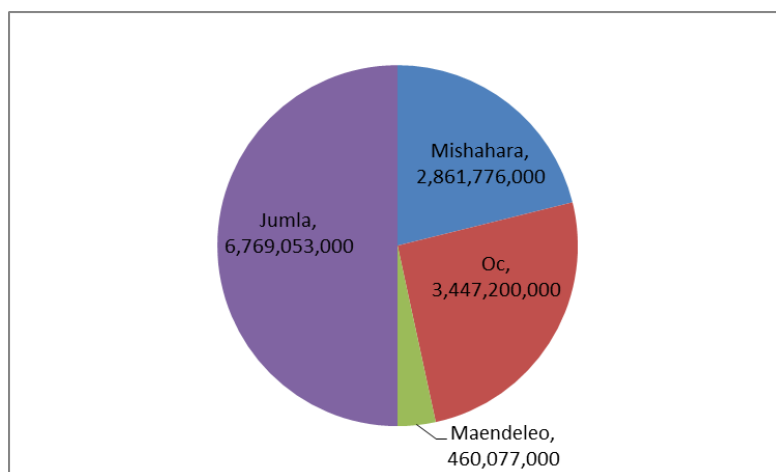
Mheshimiwa Spika, hadi kufikia Februari 2025, Tume ilikuwa imepokea kiasi cha **Shilingi 3,657,112,827.72** sawa na **asilimia 58.25**. Kati ya Fedha hizo **Shilingi 1,373,059,355.46** ni mishahara, na **Shilingi 2,284,053,472.26** ni fedha za matumizi mengineyo na **Shilingi 222,982,000** ni fedha kwaajili ya maendeleo.

Mchanganuo wa Fedha zilizopokelewa hadi Februari, 2025 ni kama unavyoonekana katika Jedwali Na.3

**JEDWALI NA. 3: FUNGU 15 MAPOKEZI YA FEDHA ZA MATUMIZI
YA KAWAIDA 2024/2025**

MAPOKEZI YA FEDHA ZA MATUMIZI YA KAWAIDA 2024/2025			
Matumizi	Fedha iliyotengwa 2024/2025	Fedha zilizopokelewa	Asilimia ya mapokezi
Mishahara	2,861,776,000	1,373,059,355.46	47.98
Oc	3,447,200,000	2,284,053,472.26	66.26
Maendeleo	460,077,000	222,982,000	48.46
Jumla	6,769,053,000	3,657,112,827.72	58.25

Chanzo: Randama ya Bajeti 2025/2026 Fungu 15

Mheshimiwa Spika, katika uchambuzi kuhusu mwenendo wa bajeti ya matumizi ya kawaida kwa Fungu 65 na 15 Kamati imebaini yafuatayo;

- Mapokezi ya fedha za Matumizi ya kawaida kwa **Fungu 65** ni **Shilingi 14,763,572,470.05** sawa na **asilimia 62** ya bajeti iliyoidhinishwa na Bunge kwa ajili ya matumizi ya kawaida.
- Fungu 15** limepokea fedha ya matumizi ya kawaida kiasi cha **Shilingi 3,657,112,827.72** sawa

na **asilimia 58.25** ya bajeti iliyoidhinishwa na Bunge lako Tukufu.

Mheshimiwa Spika, kwa uchambuzi huo, Kamati ina maoni kuwa, mwenendo wa upatikanaji wa fedha za matumizi ya kawaida si wa kuridhisha kwani upo chini ya asilimia 75. Hivyo ni rai ya Kamati kuwa Serikali itoe kiasi cha fedha kilichosalia kwa mafungu yote mawili kabla ya tarehe 30 Juni ili waweze kutekeleza majukumu yao kama yalivyopangwa na kupitishwa na Bunge lako Tukufu.

(iii) Tathmini ya Utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo

Mheshimiwa Spika, kwa Mwaka wa Fedha 2024/2025 Ofisi wa Waziri Mkuu, Kazi, Vijana, Ajira na Wenye Ulemavu ilitengewa jumla ya **Shilingi 14,491,387,990** kwa ajili ya utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo. Kati ya fedha hizo, **Shilingi 12,629,011,000** ni fedha za ndani na **Shilingi 1,862,376,990** ni fedha za nje.

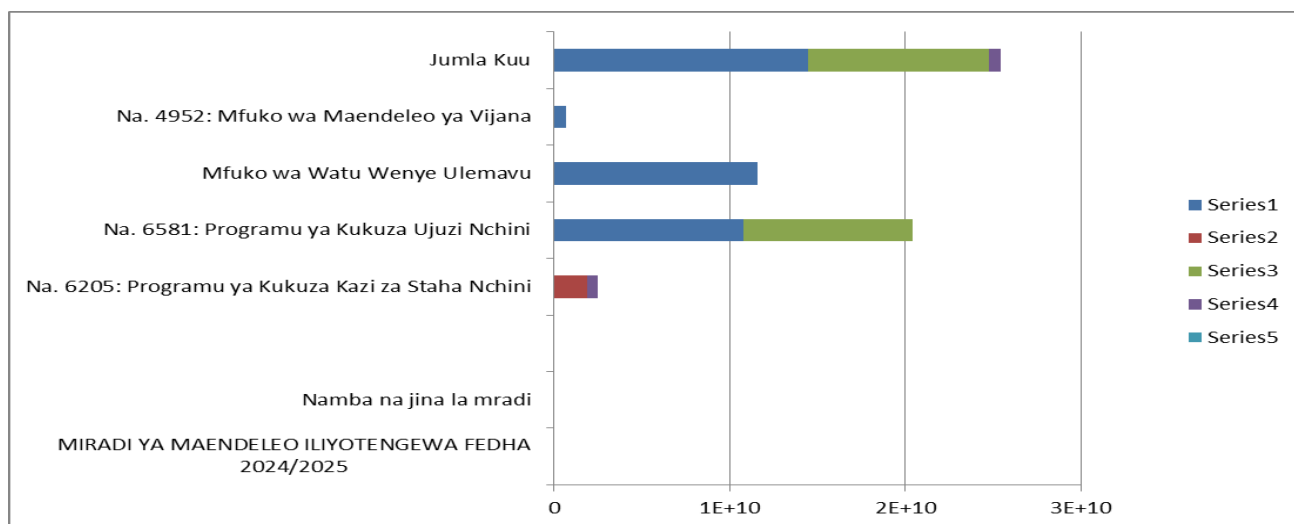
Mheshimiwa Spika, hadi kufikia Februari 2025 Ofisi imepokea kiasi cha **Shilingi 10,280,325,616.00**, sawa na **asilimia 70.9** ya fedha zote. Kati ya Fedha hizo **Shilingi 9,629,000,000** ni fedha za ndani na **Shilingi 651,325,616** ni fedha za Nje.

Mgawanyo wa fedha hizo umedainishwa katika Jedwali Na. 4.

JEDWALI NA. 4: FUNGU 65 - MIRADI YA MAENDELEO ILIYOTENGEWA FEDHA
2024/2025

MIRADI YA MAENDELEO ILIYOTENGEWA FEDHA 2024/2025					
Namba na jina la mradi	Bajeti iliyotengwa 2024/2025		Mapokezi ya fedha hadi kufikia marchi 2024		Asilimia ya mapokezi
	Fedha za ndani	Fedha za nje	fedha za ndani	fedha za nje	
Na. 6205: Programu ya Kukuza Kazi za Staha Nchini	0.00	1,862,376,990		651,325,616	34.9
Na. 6581: Programu ya Kukuza Ujuzi Nchini	10,812,374,311	0	9,629,000,000	0	89.05
Mfuko wa Watu Wenye Ulemavu	1,159,0000,000		0	0	0
Na. 4952: Mfuko wa Maendeleo ya Vijana	657,252,868	0	0	0	0
Jumla Kuu	14,491,387,990		10,280,325,616	651,325,616	70.09

Chanzo. Randama ya Bajeti 2025/2026 Fungu 65

Mheshimiwa Spika, katika uchambuzi uliofanywa na Kamati umebaini mambo mbalimbali kuhusu utekelezaji wa bajeti ya Maendeleo kama ifuatavyo;

- (a) Kwa ujumla mapokezi ya fedha za maendeleo kwa Fungu 65 ni **asilimia 70.09** .Mapokezi ya fedha za nje yapo chini ya kiwango kilichotarajiwa ambapo ilipokea **asilimia 34.9** ya makadirio. Hali hii ya mapokezi ya fedha za nje si wa kuridhisha na kwa kiasi kikubwa yameathiri utekelezaji wa miradi ya maendeleo iliyopangwa;
- (b) **Fungu 15**-Tume ya Usuluhishi na Uamuzi (CMA) inatekeleza mradi mmoja wa mfumo wa Usimamizi wa Uendeshaji Mashauri (ECMS). Fungu hili limepokea **asilimia 48.46** ya fedha iliyotengwa kwa ajili ya maendeleo.
- (c) Kamati pia imebaini kwamba, **Fungu 65** ilitengewa **Shilingi 1,159,000,000** kwa ajili ya Mfuko wa watu Wenye Ulemavu na **Shilingi 657,252,868** kwa ajili ya Mfuko wa Maendeleo ya Vijana. Hata hivyo hadi kufikia tarehe 19 Machi 2025 hakuna fedha yoyote iliyopokelewa na Ofisi hiyo kutekeleza miradi husika. Ni maoni ya Kamati kuwa mwenendo huu wa mapokezi ya fedha hauleti tija na unaweza kuathiri utekelezaji wa vipaumbele vya maendeleo.

Mheshimiwa Spika, jumla ya miradi **mitano** ilitekelezwa na Ofisi ya Waziri Mkuu Kazi, Vijana, Ajira na Wenye Ulemavu kwa Fungu 65 na 15. Kamati ilifuatilia na kuchambua utekelezaji wa miradi hiyo kama ifuatavyo:-

**Mradi Na. 6205 Programu ya Kukuza Kazi za Staha
(Decent Work Country Program)**

Mheshimiwa Spika, Mradi huu unahusu kukuza na kujenga stadi za Maisha kwa vijana kupitia programu ya kazi za staha. Taarifa zinaonyesha kuwa, fedha zinazotumika kutekeleza mradi huu ni fedha za nje. Jumla ya **Shilingi 1,862,376,990** zilitengwa kwa ajili ya utekelezaji wa mradi huu. Kamati ilijulishwa kuwa, hadi kufikia Februari, 2025 mradi ulipokea **Shilingi 651,325,616**

Aidha Kamati ilijulishwa kuwa katika Mwaka wa Fedha 2024/2025 kupitia ufadhili wa UNFPA ilitoa vifaa mtaji wenye thamani ya **Shilingi 91,000,000** kwa vikundi vya uzalishajimali 36 vyenye idadi ya vijana 16. Vifaa vilivyokabidhiwa ni pamoja na Cherehani za kawaida, Cherehani za kudalizi, cherehani za *overlocking*, mashine za kutotoreshea vifaranga, mashine za kukoboa na kusaga mahindi, mixer za sementi na mchanga, *moter*, mashine za kufyatua matofari, jiko la mtungi mkubwa, Kompyuta, mashine za welding na mashine ya kufuma sweta.

Kazi nyingine iliyofanyika ni kuandaa na kuzindua Sera ya Taifa ya Maendeleo ya Vija na (2007) Toleo la Mwaka 2024 na Kuzindua Mfumo wa Uratibu wa Kinga ya Jamii nchini.

Mradi Na. 6581 Programu ya Taifa ya Kukuza Ujuzi Nchini

Mheshimiwa Spika, kwa Mwaka wa Fedha 2024/2025 mradi huu ulitengewa jumla ya **Shilingi 10,812,374,311**. Hadi kufikia Februari, 2025 programu hii ilikuwa imepokea **Shilingi 9,629,000,000**. Kupitia Programu hii Serikali imeweza kufadhili mafunzo ya uanagenzi kwa vijana 8,000 katika Vyuo 52 vya mafunzo ya ufundi stadi katika fani za ubunifu wa Mitindo na ushonaji nguo, Ufundi Bomba, Uashi, Uselemala, Uchomeleaji na Uungaji Vyuma, Upakaji Rangi na Maandishi ya Alama, Utengenezaji wa Vipuri vya Mitambo, Ufundi Magari na Mitambo, Umeme wa Majumbani na Viwandani, TEHAMA, Umeme wa Magari, Huduma za Hoteli na Utalii, Ukataji Madini ya Vito na Kilimo. Mafunzo yaliyotolewa ni ya muda mfupi, wa kati na mrefu kulingana na aina ya ujuzi ambao hutolewa kwa watu wa ngazi mbalimbali za elimu.

Mheshimiwa Spika, Kamati ilitembelea na kukagua utekelezaji wa mradi huu katika chuo cha Don Bosco Vocational Training Centre-Dar Es Salaam ambapo

jumla ya vijana 210 wanapata mafunzo ya uanagenzi katika chuo hicho. Lengo la ziara ilikuwa ni kuona utekelezaji wa mradi huu na kubainisha mafanikio na changamoto za utekelezaji wake.

Udadisi wa Kamati ulidhihirisha kuwa vijana wanaonufaika na mafunzo haya hupata ujuzi wenye manufaa, lakini inakuwa vigumu kwa ujuzi huo kuwasaidia katika Maisha yao. Hali hiyo inatokana na ukosefu wa mitaji ya kupata vifaa na vitendea kazi vya kuweza kujiajiri na kuajiri wengine. Hali hiyo isipofanyiwa kazi, programu ya kukuza ujuzi nchini haitakuwa na tija.

Mheshimwa Spika, Kamati imefanya uchambuzi wa makusanyo ya fedha za tozo ya maendeleo ya ujuzi kwa kipindi cha miaka 8 (2016/2017 hadi 2023/2024) na kubaini kuwa fedha zinazotengwa kwaajili ya kukuza ujuzi kwa sekta binafsi ni chini ya kiwango kinachotakiwa kisheria cha moja ya tatu. Mathalani katika Mwaka 2016/2017 kiasi kilichokusanywa ni **Shilingi 280,119,900,000**, mgao wa 1/3 ni **Shilingi 93,372,970,000** lakini kiasi kilichoidhinishwa ni **Shilingi 15,000,000,000 tu**, Mwaka 2022/2023 kiasi kilichokusanywa ni **Shilingi 374,321,000,000** mgao wa 1/3 ni **Shilingi 124,773,700,000** lakini kiasi kilichoidhinishwa ni **Shilingi 9,000,000,000 na Mwaka 2023/2024** kiasi kilichokusanywa ni **Shilingi**

358,924,100,000 mgao wa 1/3 ni **Shilingi 119,641,370,000** lakini kiasi kilichoidhinishwa ni **Shilingi 9.000.000.000**.

Hali hii imesababisha kushuka kwa idadi ya vijana wanaonufaika na programu hii kutoka wastani wa vijana **42,000** hadi kufikia **10,000** kwa mwaka kinyume na Mpango wa Taifa wa Meendeleo ambao unaeleza kuwa jumla ya vijana **681,000** walitakiwa kupatiwa mafunzo kwa kipindi cha miaka 5, sawa na vijana **136.000** kwa mwaka.

Mfuko wa Taifa wa Watu Wenye Ulemavu.

Mheshimiwa Spika, Katika Mwaka wa Fedha 2024/2025 mradi huu ulitengewa kiasi cha **Shilingi 1,159,383,821** ili zitekeleze kazi zilizopangwa ikiwemo utoaji wa Ruzuku kwa Vyama vya Watu Wenye Ulemavu. Hata hivyo hadi kufikia tarehe 19 Machi wakati Kamati inapokea Taarifa ya utekelezaji wa Bajeti kwa Fungu 65 fedha hizi zilikuwa hazijatolewa na Serikali. Ni rai ya Kamati kuwa fedha hizi zitolewa kabla ya kuisha kwa mwaka huu wa fedha tarehe 30 Juni 2025.

Mradi Na. 4952 Mfuko wa Maendeleo ya Vijana

Mheshimiwa Spika, kwa Mwaka wa Fedha 2024/2025 mradi huu ulitengewa jumla ya **Shilingi 657,252,868** kwa ajili ya kutoa mikopo yenye masharti nafuu kwa vijana.

Mheshimiwa Spika, Licha ya kupunguzwa kiasi cha fedha katika mwaka huu wa fedha lakini hadi kufikia tarehe 19 Machi, 2025 , hakuna fedha ya maendeleo iliyopokelewa katika mradi huu. Uchambuzi wa kamati unaonesha kuwa katika kipindi cha miaka sita Serikali imetoa kiasi cha **Shilingi 1,000,000,000** tu kati ya **Shilingi 5,657,252,868** zilizokuwa zimetengwa kwa miaka yote sita hivyo kushindwa kukidhi mahitaji ya mkopo kwa vijana na kusababaisha kushindwa kutekeleza malengo yaliyokusudiwa.

Mathalani katika kipindi cha kuanzia mwezi Oktoba 2023 hadi Machi 2025 jumla ya maombi 216 yenye thamani ya **Shilingi 7,800,000,000** yaliyowasilishwa Ofisi ya Waziri Mkuu, Kazi, Ajira, Vijana na Wenye Ulemavu kutoka katika Halmashauri mbalimbali ikilinganishwa na fedha iliyokuwepo ambayo ni **shilingi 3,600,000,000** (Revolving Fund)

Mheshimiwa Spika, ni rai ya Kamati kuwa Serikali ione umuhimu wa kutoa fedha katika mradi huu ili kuwawezesha vijana wengi kufanya shughuli za uzalishaji na hivyo kusaidia kupunguza ombwe la vijana wasio na ajira nchini.

Mfumo wa Kieletroniki wa Usimamizi na Uendeshaji Mashauri (OCMS)

Mheshimiwa Spika, katika Mwaka wa Fedha 2024/2025 Tume ya Usuluhishi na Uamuzi ilidhinishiwa jumla ya **Shilingi 460,007,000** kwaajili ya kukamilisha usimikaji wa Mfumo huu, lakini hadi kufikia Februari 2025 Tume imepokea jumla ya **Shilingi 222,982,000**.

Mheshimiwa Spika, Kamati ilijulishwa kuwa utekelezaji wa Mfumo huu umefikia **asilimia 92** kwa kiasi kikubwa Mfumo upo tayari lakini ni hatua chache zimebaki ili kukamilisha ikiwa ni pamoja na kurasimishwa kwa Kanuni za Uendeshaji wa Mfumo. Aidha kukamilika kwa Mfumo huu kutasaidia kuboresha utendaji kazi wa Tume katika kusuluhisha na kuamua migogoro kwa kupokea, kusajili, kupanga na kusikiliza migogoro ya kikazi kwa wakati. Pia utasaidia kusomana kwa Mfumo wa Tume na Mahakama Pamoja na Taasisi nyingine zenye maslahi na taarifa za migogoro ya kazi na kurahisha upatikanaji wa takwimu mbalimbali.

Mheshimiwa Spika, Kamati ilibaini kuwa licha ya Mfumo huu kukamilisha kwa kiasi kikubwa lakini bado haujaanza kutumika kutokana na kuchelewa kukamilika kwa baadhi ya masuala madogomadogo. Ni rai ya Kamati kuwa Tume

ikamilishe mapema hatua zilizobaki ili Mfumo huu uanze kutumika na kuleta tija iliyokusudiwa.

Utekelezaji wa Maoni, Ushauri na Mapendekezo ya Kamati

Mheshimiwa Spika, wakati wa uchambuzi wa Bajeti ya Ofisi ya Waziri Mkuu, Kazi, Vijana, Ajira na Wenye Ulemavu kwa Mwaka wa Fedha 2024/2025, Kamati ilitoa maoni, ushauri na mapendekezo mbalimbali ili kuboresha utekelezaji wa Bajeti ya Ofisi hii. Naomba kulitaarifu Bunge lako tukufu kwamba kwa sehemu kubwa utekelezaji unaridhisha na kwa baadhi ya maeneo Ofisi inaendelea na utekelezaji wa ushauri huo wa Kamati kwa kuwa utekelezaji wake ni endelevu.

Mheshimiwa Spika, ushauri ambao haujazingatiwa ni pamoja na Serikali kuongeza Bajeti ya Mfuko wa Maendeleo ya Vijana ili uweze kuwafikia vijana wengi. Katika Mwaka wa Fedha 2025/2026 Bajeti hii haijaongezwa kama Kamati ilivyoshauri. Kamati inaendelea kusesitiza Serikali ione umuhimu wa kutoa fedha ili kuwawezesha vijana kupata mitaji kwa njia ya mikopo yenye masharti nafuu itakayowezesha kuanzisha na kuendeleza miradi yao ya uzalishaji mali.

Mheshimiwa Spika, Programu ya Ukuzaji Ujuzi Nchini pia haijaongezewa bajeti kwa kuzingatia makubaliano baina ya Sekta Binafsi na Serikali ambapo moja ya tatu ya tozo ya SDL inatakiwa itumike kugharamia programu hii. Kamati inaendelea kusisitiza kuwa Serikali itenge moja ya tatu kama ilivyo kwenye makubaliano ili zielekezwe katika kuwaongezea ujuzi na kufikia lengo la kuongeza ujuzi kwa **Vijana 681,000** wanaotakiwa kupata mafunzo haya katika kipindi cha miaka mitano ambapo hadi kufika Februari 2025 ni **Vijana 87,749** tu wamepatiwa ujuzi kupitia Programu hii.

3.0 UCHAMBUZI WA MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI KWA MWAKA WA FEDHA 2025/2026

3.1 Maduhuli

Mheshimiwa Spika, katika Mwaka wa Fedha 2025/2026 Ofisi ya Waziri Mkuu Kazi, Vijana Ajira, na Wenye Ulemavu, inaomba kuidhinishiwa kukusanya jumla ya Shilingi **50,000,000,000** ikilinganishwa na **Shilingi. 40,500,000,000** katika Mwaka wa Fedha 2024/2025. Makadirio yameongezeka kwa **Shilingi 9,500,000,000** sawa na **asilimia 23.46** ukilinganisha na makadirio ya makusanyo ya maduhuli kwa mwaka unaoisha.

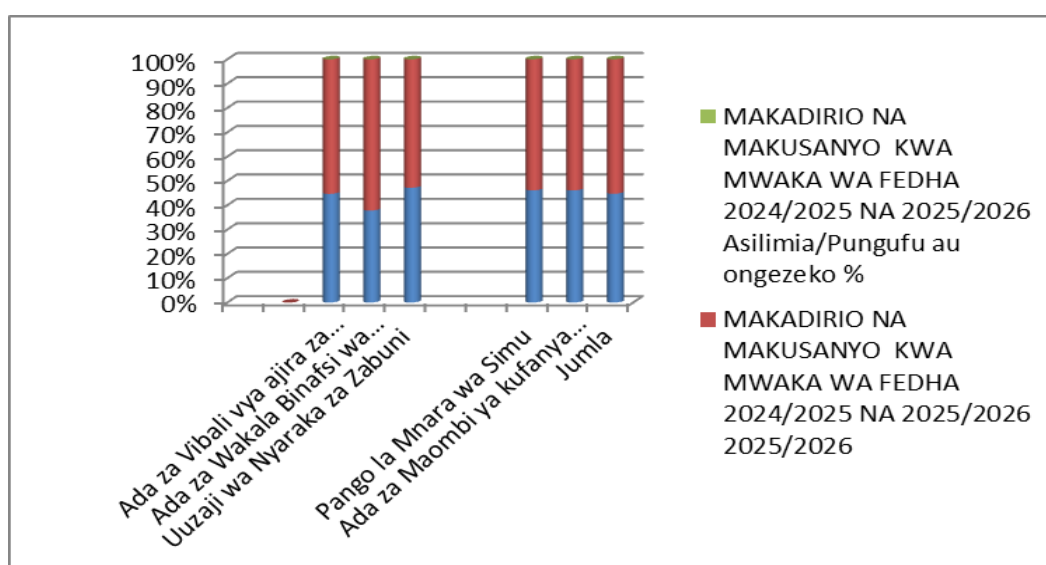
Fedha hizi zinatarajiwa kukusanywa kutoka katika ada za maombi ya Vibali vya Kazi kwa Wageni, Malipo ya Usajili wa Wakala Binafsi wa Huduma za Ajira nchini, Ada za

maombi ya kufanya Kazi nje ya Nchi na kodi ya mnara wa mawasiliano. Mchanganuo wa lengo la kukusanya kwa Fungu 65 unaonekana katika Jedwali Na.5 hapa chini.

JEDWALI NA. 5: FUNGU 65 - ULINGANISHO WA MAKADIRIO YA MAKUSANYO YA MADUHILI KWA MWAKA WA FEDHA 2024/2025 NA 2025/2026

MAKADIRIO NA MAKUSANYO KWA MWAKA WA FEDHA 2024/2025 NA 2025/2026			
Maelezo	2024/2025 (Tsh.)	2025/2026 (Tsh.)	Asilimia/Pungufu au ongezeko %
Ada za Vibali vya ajira za Wageni	37,980,505,600	46,975,630,595	23.68
Ada za Wakala Binafsi wa Huduma za Ajira	174,000,000	285,875,005	64.3
Uuzaji wa Nyaraka za Zabuni	8,492,400	9,492,400	11.78
Pango la Mnara wa Simu	12,000,000	14,000,000	16.67
Ada za Maombi ya kufanya kazi Nje ya Nchi.	2,325,000,000	2,715,000,000	16.77
Jumla	40,500,000,000	50,000,000,000	23.46

Chanzo: Randama ya Bajeti ya 2025/2026 fungu 65.

Mheshimiwa Spika, kutokana na uchambuzi huo, Kamati imebaini mambo yafuatayo;

- (a) Makadirio ya makusanyo kwa mwaka wa fedha 2024/2025 yameongezeka kwa **Shilingi 9,500,000,000** sawa na ongezeko la **asilimia 23.46**
- (b) Makusanyo ya maduhuli kutoka kwenye chanzo cha ada za Vibali vya Ajira kwa Wageni kimeongezeka kwa **asilimia 23.68**, Ada za Wakala Binafsi wa Huduma za Ajira kwa **asilimia 64.3** na Ada za Maombi ya kufanya kazi Nje ya Nchi kwa **asilimia 16.77**.

Mheshimiwa Spika, Kamati inaishauri Ofisi ya Waziri Mkuu kuwa ongezeko hili la makisio ya maduhuli liendane na kuweka mikakati thabiti ya kuwaunganisha Watanzania na fursa za ajira nje ya nchi na kuweka mfumo madhubuti wa kukusanya mapato yatokanayo na ujira kwa Watanzania wanaofanya kazi nje ya nchi ili kuweza kuongeza mapato yaliyokusudiwa.

3.2 Uchambuzi wa Matumizi ya Kawaida

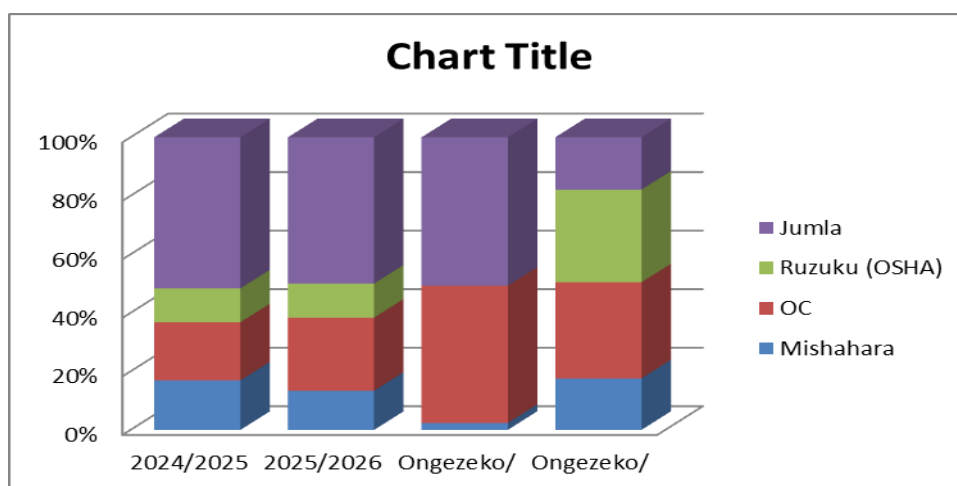
Mheshimiwa Spika, katika Mwaka wa Fedha 2025/2026 Ofisi ya Waziri Mkuu Kazi, Vijana, Ajira na Wenye Ulemavu **Fungu 65** inaomba kuidhinishiwa jumla ya **Shilingi 30,251,309,000** ikiwa ni Fedha za Matumizi ya Kawaida. Kati ya fedha hizo, **Shilingi 8,103,911,000** ni mishahara, **Shilingi 7,030,030,000** ruzuku ya mishahara (OSHA) na **Shilingi 15,117,368,000** ni matumizi mengineyo (OC). Kiasi hicho ni

ongezeko la **a silimia 27.23** ikilinganishwa na bajeti kwa mwaka wa fedha 2024/2025 ambapo iliidhinishiwa **Shilingi 23,776,408,010**. Kati ya Fedha hizo **Shilingi 10,638,868,000** ni kwa ajili ya matumizi mengineyo, **Shilingi 7,798,238,676** kwa ajili ya mishahara na **Shilingi 5,339,301,334** kwa ajili ya ruzuku ya mshahara kwa Wakala wa Afya na Usalama mahali pa kazi (OSHA) kama ilivyochanganuliwa katika **Jedwali Na. 6**

**JEDWALI NA. 6: FUNGU 65 - ULINGANISHO WA BAJETI KW
KWA MWAKA WA FEDHA 2024/2025 NA 2025/2026**

ULINGANISHO WA BAJETI FUNGU 65 KWA MWAKA WA FEDHA 2024/2025 NA 2025/2026				
MATUMIZI	2024/2025 (Tsh.)	2025/2026 (Tsh.)	Ongezeko/ pungufu (tsh.)	Ongezeko/ pungufu (%)
Mishahara	7,798,238,676	8,103,911,000	305,672,324	26.8
OC	9,138,868,000	15,117,368,000	5,978,500,000	50
Ruzuku (OSHA)	5,339,301,324	7,030,030,000	1,690,728.676	48.2
Jumla	23,776,408,000	30,251,309,000	6,474,901,000	27.23

Chanzo: Randama ya Bajeti 2024/2025 Fungu 65

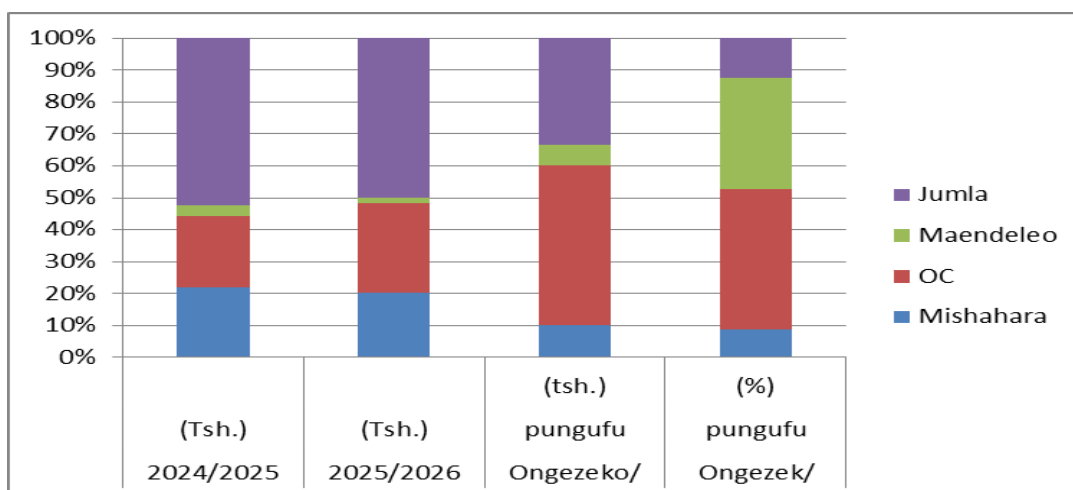

Mheshimiwa Spika, Tume ya Usuluhishi na Uamuzi **Fungu 15** imekadiriwa kutumia kiasi cha **Shilingi 7,740,847,000** sawa na ongezeko la **asilimia 14.36** ikilinganishwa na Bajeti ya Mwaka 2024/2025. Kati ya Fedha hizo **Shilingi 3,151,421,000** ni kwa ajili ya Mishahara sawa na ongezeko la **asilimia 10.13** na matumizi mengineyo ni **Shilingi 4,313,380,000** sawa na ongezeko la **asilimia 50.72** na **Shilingi 276,046,000** kwa ajili ya Maendeleo sawa na upungufu wa **asilimia 40.00**. Mgawanyo wa fedha za matumizi kwa Mwaka 2025/2026 ni kama inavyoonekana kwenye **Jedwali Na.7**

**JEDWALI NA. 7: FUNGU 15 - ULINGANISHO WA MAKADIRIO YA
MATUMIZI YA KAWAIDA**

ULINGANISHO WA BAJETI FUNGU 15 KWA MWAKA WA FEDHA 2024/2025 NA 2025/2026				
MATUMIZI	2024/2025 (Tsh.)	2025/2026 (Tsh.)	Ongezeko/pungufu (tsh.)	Ongezek/pungufu (%)
Mishahara	2,861,776,000	3,151,421,000	289,645,000	10.13
OC	2,861,776,000	4,313,380,000	1,451,604,000	50.72
Maendeleo	460,077,000	76,046,000	184,031,000	40.00
Jumla	6,769,053,000	7,740,847,000	971,794,000	14.36

Chanzo. Randama ya Bajeti 2025/2026 Fungu 15

Mheshimiwa Spika, Katika uchambuzi huo, Kamati imebaini masuala yafuatayo;

- (a) **Fungu 65** Bajeti ya Matumizi ya Kawaida katika Mwaka wa Fedha 2025/2026 imeongezeka kwa **asilimia 27.23** ikilinganishwa na Mwaka wa Fedha unaoisha.
- (b) **Fungu 15** Bajeti ya Matumizi ya Kawaida katika Mwaka wa Fedha 2025/2026 imeongezeka kwa **asilimia 14.36** ukilinganisha na Mwaka wa Fedha unaoisha.

Mheshimiwa Spika, Kamati imebaini kwamba, moja ya sababu ya ongezeko hili la **asilimia 27.23** katika Fungu 65 ni kutokana na maoni ya Kamati kwamba Serikali ipange bajeti kulingana na mahitaji halisi ya Ofisi ya Waziri Mkuu. Ni matumaini ya Kamati kuwa fedha hizo zitatolewa kwa wakati ili waweze kutekeleza majukumu yao kwa ufanisi.

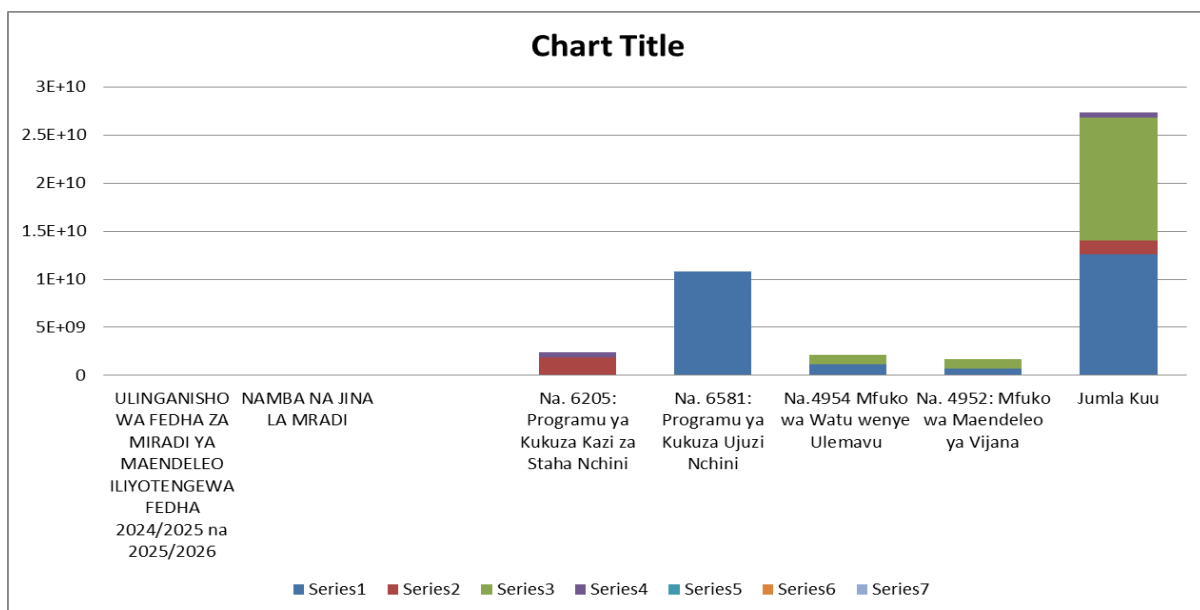
3.3 Uchambuzi wa Makadirio ya Matumizi kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo.

Mheshimiwa Spika, katika Mwaka wa Fedha 2025/2026 Ofisi ya Waziri Mkuu Kazi, Vijana, Ajira na Wenye Ulemavu, (Fungu 65) imetengewa jumla ya **Shilingi 13,322,106,000** sawa na punguzo la **asilimia 8.06** ikilinganishwa na Bajeti ya Mwaka 2024/2025 kwa ajili ya Utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo. Kati ya fedha hizo, **Shilingi 12,812,374,000** sawa na ongezeko la **asilimia 1.46** ni fedha za ndani, na **Shilingi 509,732,000** sawa na punguzo la **asilimia 72.63** ni fedha za nje. Mchanganuo ni kama unavyoonekana katika **Jedwali Na. 8**.

JEDWALI NA. 8: FUNGU 65 - ULINGANISHO WA BAJETI YA FEDHA ZA MAENDELEO KWA MWAKA WA FEDHA 2024/2025 NA 2025/2026

ULINGANISHO WA FEDHA ZA MIRADI YA MAENDELEO ILIYOTENGEWA FEDHA 2024/2025 na 2025/2026					
NAMBA NA JINA LA MRADI	MAKADIRIO KWA MWAKA 2024/2025		MAKADIRIO KWA MWAKA 2025/2026		Ongeze ko au Pungufu (%)
	Fedha za ndani	Fedha za nje	Fedha za ndani	Fedha za nje	
Na. 6205: Programu ya Kukuza Kazi za Staha Nchini	0	1,862,376,990	0	509,732,000	72.63
Na. 6581: Programu ya Kukuza Ujuzi Nchini	10,812,374,311	0	10,812,374,311	0	0
Na.4954 Mfuko wa Watu wenye Ulemavu	1,159,000,000	0	1,000,000,000		13.72
Na. 4952: Mfuko wa Maendeleo ya Vijana	657,252,868	0	1,000,000,000	0	52.15
Jumla Kuu	12,629,011,000	1,402,474,504	12,812,374,000	509,732,000	8.06

***Chanzo.** Randama ya Bajeti 2024/2025 Fungu 65*

Mheshimiwa Spika, kutokana na uchambuzi huo Kamati ilibaini kuwa

- a) Bajeti ya fedha za Maendeleo katika Mwaka wa Fedha 2025/2026 zimepungua kwa **Shilingi 1,169,281,990** sawa na **asilimia 8.06** ikilinganishwa na Mwaka wa Fedha unaoisha.
- b) Fedha za Programu a Kukuza Staha za Kazi zimepungua kwa **Shilingi 13,592,742,504** sawa na **asilimia 72.63** ambapo mradi huu ulikuwa unategemea fedha za Nje pekee.

Kwa Upande Mwingine fedha za miradi ya Maendeleo kwa Fungu 15 zimepungua kwa **Shilingi 184,031,000** sawa na **asilimia 40.00** Jambo litaloathiri ukamilishaji wa usimikaji wa mfumo wa kieletroniki wa kuendesha mashauri na kutunza kumbukumbu.

Mheshimiwa Spika, Kamati inashauri kuwa Serikali ihakikishe inatoa kwa wakati fedha za maendeleo ili Ofisi hii iweze

kutekeleza majukumu yake kwa ufanisi. Aidha Serikali ijielekeze zaidi kwenye kutumia vyanzo vya ndani katika kutekeleza miradi mbalimbali ya maendeleo.

4.0 MAONI NA USHAURI WA KAMATI

4.1 Maoni na Ushauri wa Jumla

Mheshimiwa Spika, kwa kuzingatia majadiliano ya kina kuhusu Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Ofisi ya Waziri Mkuu Kazi, Vijana Ajira na Wenye Ulemavu kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026 Kamati inatoa maoni, ushauri na mapendekezo ya jumla kwa mafungu yote kama ifuatavyo:

- i) Kamati imebaini kuwa mwenendo wa makusanyo ya Mapato kwa **Fungu 65** kwenye baadhi ya vyanzo vya mapato si wa kuridhisha. Hasa katika vyanzo vya Ada za Wakala Binafsi wa Huduma za Ajira, Ada za Maombi ya kufanya kazi Nje ya Nchi. Kamati inaishauri Serikali kuongeza kasi ya kuwaunganisha Watanzania na ajira za Nje ya Nchi ili kuongeza ajira nyingi na kuongeza mapato ya Nchi.
- ii) Kukosekana kwa Mfumo wa kukusanya mapato kwa Watanzania wanaofanya kazi nje ya nchi kunapelekea nchi kukosa mapato. Kamati inaishauri Serikali kuongeza kasi ya kufanya maboresho ya mfumo wa huduma za ajira (Employment Services Management Information System-ESMIS) ili kuwezesha

kubadilishana taarifa mbalimbali zikiwemo za kibenki ili kurahishisha upatikananji wa takwimu za mapato yanayorejeshwa na Watanzania wanaofanya kazi nje ya nchi.

iii) Katika **Mradi Na.4954 Mfuko wa Taifa wa Watu Wenye**

Ulemavu, Kamati ilibaini kuwa Katika Mwaka wa Fedha 2024/2025 mradi huu ulitengewa kiasi cha **Shilingi 1,159,383,821** ili kutekeleza kazi zilizopangwa ikiwemo utoaji wa Ruzuku kwa Vyama vya Watu Wenye Ulemavu. Hata hivyo hadi kufikia tarehe 19 Machi, 2025 wakati Kamati inapokea Taarifa ya utekelezaji wa Bajeti kwa Fungu 65 fedha hizi zilikuwa hazijatolewa na Serikali. Kamati inaishauri Serikali kutoa fedha hizi kwa wakati kabla Mwaka huu wa Fedha haujaisha ili kuweza kutekeleza majukumu yaliyopangwa.

iv) Katika **Mradi Na. 4952, Mfuko wa Maendeleo wa**

Vijana utolewaji wa fedha kwa ajili ya mfuko huu si wa kuridhisha, kwani katika kipindi cha miaka Sita Serikali imetoa kiasi cha Shilingi 1,000,000,000 tu kati ya Shilingi 5,657,252,868 zilizokuwa zimetengwa kwa miaka yote sita hivyo kushindwa kukidhi mahitaji ya mkopo kwa vijana na kusababisha kushindwa kutekeleza malengo yaliyokusudiwa. Kamati inaendelea kuishauri Serikali kutoa fedha hizi kila

mwaka na kwa wakati na kuongeza kiasi cha mtaji wa mfuko huu ili kuongeza idadi ya vijana wanaopata mkopo kupitia mfuko huu ili waweze kupata mtaji wa kuanzisha shughuli za uchumi.

v) **Mradi Na. 6581 Programu ya Kukuza Ujuzi Nchini.**

Kamati ilibaini kuwa mwenendo wa mgao wa fedha kwaajili ya utekelezaji wa programu hii umekuwa ukishuka kila mwaka katika kipindi cha miaka nane mfululizo kinyume na makubaliano ya matumizi ya michango wanayotozwa waajiri ya kukuza ujuzi (Skills and Development Levy-SDL). Hali hii imesababisha kushuka kwa idadi ya vijana wanaonufaika na programu kwa mwaka. Kamati inashauri Serikali kutenga theruthi moja kama yalivyo makubaliano baina ya Serikali na Sekta Binafsi ili fedha hizo zitumike kufikia lengo la vijana **681,000** kama ilivyoishinishwa kwenye Mpango wa Miaka mitano ifikapio 2025. Aidha Serikali ihakikishe kuwa fedha zinazotengwa kwa ajili ya Programu ya Kukuza Ujuzi zielelekwe zaidi kwenye kuwanufaisha vijana moja kwa moja

vi) Serikali ihakikishe kuwa ujuzi unaopatikana katika programu ya uanagenzi haupotei. Serikali ione namna ya kutoa vifaa/ vitendea kazi kwa vijana wanaonufaika na programu mara baada ya

kumaliza ili waweze kujiajiri na kuajiri wengine. Aidha, Kamati inaendelea kusesitiza kuwa Serikali ione namna ambayo mikopo itokanayo na Mfuko wa Maendeleo ya Vijana inawanufaisha vijana ambao tayari wana mafunzo mbalimbali yanayotolewa na programu hii.

vii) Kamati ilibaini kuwa upatikanaji wa vijana katika mradi huu bado haujulikani miongoni mwa Watanzania. Serikali ihakikishe inamrahisishia mwananchi kupata taarifa kuhusu programu hii ili kuwezesha vijana wengi kunufaika na fursa hii.

viii) Vyuho vinavyotoa mafunzo haya ya Uanagenzi ni vichache ukilinganisha na uhitaji wa mafunzo haya kwa vijana hivyo kushindwa kuwafikia vijana wengi. Ni vema Serikali ikaongeza idadi ya vyuo vinavyotoa mafunzo haya hadi katika ngazi ya Wilaya ili kuwafikia wanafufaika wengi zaidi kwenye maeneo yao wanayoishi.

ix) Maendeleo ya Mradi wa kusimika mfumo wa kieletroniki wa kuendesha mashauri na kutunza kumbukumbu katika **Fungu 15**. Kamati ilibaini kuwa licha ya Mfumo huu kukamilika kwa asilimia 92 lakini bado haujaanza kutumika kutokana na kuchelewa kukamilika kwa baadhi ya masuala

madogomadogo ikiwa ni pamoja na kurasimishwa kwa Kanuni za Uendeshaji wa Mfumo ambayo yanaweza kukamilika ndani ya muda mfupi. Kamati inaishauri Serikali kukamilisha mfumo huu na uanze kutumika haraka iwezekanavyo ili kurahisisha utoaji haki kwa waajiriwa kwenye masuala ya migogoro ya kazi.

- x) Kamati ilibaini kuwa mfumo wa kieletroniki wa kuendesha mashauri na kutunza kumbukumbu haufahamiki miongoni mwa wanufaika wa Mfumo hasa walalamikaji wa masuala ya migogoro ya kikazi kutokana na ukweli kwamba wengi wao wanaelimu ya chini. Kamati inaishauri Serikali kutoa elimu ya kutosha kwa Waajiriwa ili waweze kujua namna ya kutumia mfumo huu na elimu hiyo pia itolewe kwa Wasuluhishi na Waamuzi ambao ndio watumiaji wakuu wa Mfumo huu.

5.0 HITIMISHO

Mheshimiwa Spika, napenda kukushukuru kwa kunipa nafasi ya kuwasilisha taarifa hii. Aidha, napenda kuwashukuru Wajumbe wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Ustawi na Maendeleo ya Jamii ambao maoni, ushauri na ushirikiano wao umewezesha Kamati kutekeleza majukumu yake kwa ufanisi na hatimaye kukamilika kwa taarifa hii. Naomba majina yao yaingie kwenye kumbukumbu za kudumu za

Bunge kama yalivyo wasilishwa katika taarifa hii; nayo ni kama ifuatavyo: -

1. Mhe.Fatma Hassan Toufiq, Mb. – Mwenyekiti
2. Mhe.Riziki Said Lulida, Mb. – Makamu Mwenyekiti
3. Mhe.Tamima Haji Abass, Mb.
4. Mhe.Neema Gerald Mwandabila, Mb.
5. Mhe.Tecla Mohamedi Ungele, Mb.
6. Mhe.Kabula Enock Shitobela, Mb.
7. Mhe.Mohamed Abdulrahman Mwinyi, Mb.
8. Mhe. Katani Ahmadi Katani, Mb.
9. Mhe. Ahmed Ally Salum, Mb.
10. Mhe. Furaha Ntengo Matondo, Mb.
11. Mhe. Mariam Nassoro Kisangi, Mb.
12. Mhe. Athuman Almas Maige, Mb.
13. Mhe. Ali Hassan Omar King, Mb.
14. Mhe. Boniphace Mwita Getere, Mb.
15. Mhe. Sanya Juma Jafar, Mb.
16. Mhe. Shanif Mansoor Jamal, Mb.
17. Mhe. Michael Mwita Kembaki, Mb.
18. Mhe. Neema Kachiki Lugangira, Mb.
19. Mhe. Khamis Yusufu Mussa, Mb
20. Mhe. January Yusuf Makamba, Mb
21. Mhe. Khadija Shaaban Taya, Mb

Mheshimiwa Spika, kwa niaba ya Wajumbe wa Kamati naomba nichukue fursa hii kumpongeza Mhe.Ridhiwan Jakaya Kikwete, (Mb) Waziri wa Nchi, Ofisi ya Waziri Mkuu,

Kazi, Vijana, Ajira na Wenye Ulemavu na Naibu Waziri Mhe. Paschal Patrobass Katambi, Mb kwa kuwasilisha makadirio ya mapato na matumizi ya Ofisi yake kwa ufanisi.

Mheshimiwa Spika, naomba pia niwashukuru watendaji wote wa Ofisi ya Waziri Mkuu, Kazi, Vijana na Wenye Ulemavu pamoja na taasisi zake kwa ushirikiano walioupatia Kamati wakiongozwa na Katibu Bi. Mary Ngelela Maganga.

Mheshimiwa Spika, mwisho lakini sio kwa umuhimu, napenda kumshukuru Katibu wa Bunge Ndg. Baraka Ildephonce Leonard kwa kuratibu vema shughuli za Kamati na Bunge kwa mujibu wa Katiba ya Nchi.

Mheshimiwa Spika, baada ya maelezo hayo, sasa naliomba Bunge lako tukufu likubali kuidhinisha Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Ofisi ya Waziri Mkuu Kazi, Vijana, Ajira na Wenye Ulemavu kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026 kama yalivyowasilishwa na mtoa hoja.

Mheshimiwa Spika, naomba kuwasilisha na ninaunga mkono hoja.

Mhe. Fatma H. Toufiq, (Mb)

**MWENYEKITI WA KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE
YA USTAWI NA MAENDELEO YA JAMII**

09 Aprili, 2025